

КАРПАТСКА РУСЬ

КАРПАТСКА РУСЬ

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч.25 ЮНКЕРС Н.Й. 11 ГО ДЕКАБРЯ 1998, YONKERS, N.Y., DECEMBER 11, 1998, VOL. LXXI, NO. 25

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
желає всім читателям редакція

ВЕЛІЯ

С РОЖДЕСТВОМ ХРИСТОВЫМ

Сіна і соломи до хыжы няньо принесли
на землі розстелили, на столі положили
стіл, білим пристералом прикрыли
на столі під сіном зерна насипали.
В відри няньо зимной води принесли
до ней дрібни гроши шмарили
дітям мыти ся казали.

А по тім при столі родина ціла
клячаючи, молитву відмовила.
В куті на лавці стояв горнец
до хего няньо, каждой потрави
три ложки одложили...
то для звірят, што в стаенці Дітя огривали.

коляду по вечері сьвати разом заспівали
і зас на колінах за дары Божи подякували.
Не велька яличка в кутику стояла
бідненько убрана бо и родина бідна
повагом свойом тіш припоминала
же ту ей місце, бо ту ей земля рідна
і она тіж Дітя Боже і цілу родину
буде охороняла.

Ярослав Зволінский

Бог предвічний

Бог предвічний народився, Ознаймив це Ангел Божий:
Прийшов днесь із небес, Наперед пастирям
Щоб спасти люд свій весь А вчера звіздарям
І утішив вся. І земним звірам.

В Вифлемі народився:
Месія, Христос наш
І Пан наш, для всіх нас
Нам народився.

Діва Сина як народила,
Звізда ста, де Христа
Невіста Пречиста,
Сина зродила.

СТИХІЙНЕ ЛИХО НА ЗАКАРПАТТІ: загинули люди

Л. КУЧМА ДАВ ДОРУЧЕННЯ ЩОДО ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ПОВЕНІ

Низку доручень щодо ліквідації наслідків паводку в Закарпатській області підписав Президент України Леонід Кучма. Він зобов'язав прем'єр-міністра Валерія Пустойтенка розв'язати питання про виділення разової допомоги з Резервного фонду Кабміну в сумі 5 млн. гривень для ліквідації наслідків стихійного лиха в регіоні. При цьому має бути забезпечено жорсткий контроль за цільовим використанням коштів. Керівникові уряду Президент також доручив підготувати матеріали для розв'язання питання про створення спеціальної економічної зони та території спеціального режиму інвестиційної діяльності в Закарпатській області. Має бути розглянуто можливості передачі в управління місцевої держадміністрації частки держмайна, що перебуває на території регіону. Крім того, Президент України доручив керівникам уряду, міністерств і відомств розв'язати питання про спорудження зруйнованого мосту в м. Хуст та реконструкцію мосту в Мукачеві. Глава держави зобов'язав керівників відповідних органів виконавчої влади розв'язати питання про надання області кредиту з мінімальною відсотковою ставкою для погашення заборгованості з виплати зарплати, пенсій та стипендій. Закарпатську облдержадміністрацію зобов'язано забезпечити відселення мешканців з будинків, що знаходять-

ся в аварійному стані, у вільний житловий фонд незалежно від відомчої підпорядкованості.

Станом на понеділок, 9 листопада, 8 осіб, з них двоє дітей віком 12 та 17 років, загинули в Закарпатській області внаслідок стихії. У Міністерстві з питань надзвичайних ситуацій. Госпіталізовано 261 потерпілого, з них 178 з діагнозом переохолодження. Ситуація у Закарпатті залишається складною. Протягом доби спостерігався повільний підйом води в річках. У воді залишаються 6754 будинки у 118 населених пунктах, повністю зруйновано 795 будинків.

Тимчасово відселено вже 24 340 жителів області. Зруйновано 20 мостів, ще на 8-ми можливі руйнування. Майже 63 тисячі потерпілих пройшли медичний огляд, серед них виявлено понад 3 тисячі хворих.

Залишаються без енергопостачання 102 населені пункти, частково — 46 населених пунктів. Порушено газопостачання в 19 населених пунктах. Перервано зв'язок з 67 населеними пунктами.

Тривають пошуково-рятувальні роботи та евакуація населення. Проводяться першочергові аварійно-відновлювальні роботи, а також роботи щодо запобігання руйнації населених пунктів і зміцненню дамб. До робіт залучено 8,471 чоловік та 689 одиниць техніки й механізмів. В Міністерстві з питань надзвичайних ситуацій України працює група з координації дій по ліквідації наслідків стихійного лиха. На місці події продовжує працювати міжвідомча робоча комісія на чолі з міністром МінНС України Валерієм Кальченком.

ЮВІЛЕЙ ТОВАРИСТВА "ЛЕМКІВЩИНА".

В неділю 18 жовтня товариство "Лемківщина" у Львові урочисто одзначило своє десятиліття в посторой голи Академії ветеринарної медицини. На ювілейні торжества прибуло понад двіста делегатів і гостей, а серед них зо

Словачини Професор Микола Мушинка, а з Канади автор книжки "Церква в Руїні" Олег Іванусів.

Голова товариства Михайло Шпак привітав присутніх і проаналізував діяльність за десять років. Потім виступили - перший голова Петро Когут, другий - Орест Чабан, третій - Іван Щерба та голови обласних товариств "Лемківщина" в Тернополі Ігор Дуда, в Івано-Франківську Стефан Креницький та інші. З привітанням виступили голови братських організацій "Холмщини", "Гуцульщини" та Польського.

В доповіді та виступах підкреслювалася необхідність збереження і популяризації культури Лемків на Україні та тісних зв'язків з товариствами і Лемками яки живуть на рідні землі, на вигнанню та ріжних країнах.

За багато річну діяльність по збереженню культури Лемків активістів нагородили "Почесними Грамотами". По закінченню виступів отбился величавий концерт, на якому виступили Лемківські художники колективи з Львова, Калуша, Борислава, Дрогобича, не бракувало і Лемківського гумору.

Приємно константувати же в районах де живуть Лемки діють товариства, художні колективи, яки хранять бесіду, пісні і культуру Лемків на Україні. Ювілей перейшов на високому рівні, був приемним для старшого покоління і повчальним для молодшого покоління Лемків.

Петро Когут.

КАРПАТСКО-РУСЬКИЙ ЦЕНТЕР

СВЯТКУВАННЯ НОВОГО РОКУ І ЗАБАВА в НАРОДНОМУ ДОМІ

за адресом

556 Yonkers Avenue., Yonkers, NY

9-го январа (січня), 1998 року
з 10 год. вечора до ??

Забава під звуки оркестри "ГАРМОНІЯ",
солістка Силвія МАТОЛАКОВА.

Вступ оплачує шампанске, новорічні прикраси.
Будут лемківські страви.

Вступ при вході - \$20 з особи,
попередня купівля вступних білетів - \$17. з особи.

Резервації:

Дж.Захер	914-963-7377,
В.Виндиш	201-930-0220,
Дж.Феленчак	914-968-6883,
В.Прусак	914-968-2603,
А.Геренчак	609-758-1115.

Моя Лемковина

Люблю тя Лемковино
Краю рідний мій,
Люблю як любить мати сина
Вітчизно моя.
Люблю твої гори високі
Пари і ліси дремучі.
Люблю потічки і потоки
холодну воду в них
Люблю ялиці і смереки
ялівці і тернину
Люблю квітя на полонині
І в лісі малину
Люблю твоє небо, сонце
і місяц крас
Люблю церковцю на горбочку
і старий цмонтір наш
Люблю тя Лемковино
до загину
бо милійшой країни
в світі не ма.

П. Л.

Продовження з "К Р" № 24

періку ніч не було.

—Нее веце? звідуєся Зося.

—Няню, дайте ищы!—просит Ваньо.

А коли Белей пішов до сусіда пожычыти пару горнят варити фарбу— Зося повідат смутно:—“неє веце”—а зас Ваньо гварит: “Треба было два, або пят посадити, тобы на другу яр выросли...”

Белей вернул з горнятми, заварил фарбы, и на другий день аж до вечера малювал святого Николая. А погода была акурат шумна, же святой высох на дворі.—

А коли уж фигура до знаку высохла, втовды Белей пішов до вийта ознаймити, же роботу покончыл. Было то в середу, а на другий день, в четвер, выпадало свято, и вийт обіцял прити, обызрити святого.

И, пополудни, вийт, з найповажнішым газдами, вошел на подвіря Сидора Белея. Кльоц вытесаний з ялиці, нибы святой Николай, стоял на округлой подставі, што му Белей нароком спорядил.—

Посмотріл вийт, посмотріли иншы газдове и нагло розсміялися вшыткы здоровым, окропным, коньским сміхом...

Сміялися, аж ся им калапы трясли.

Мудрый, Телех, Кушварка—сміялися голосно и широко....

А зза порога хыжы, зза вхыленых двери, выздріли-ку ним прешрашены и здивуваны Зося и Ваньо—и зас ся скрыли.—

Як ся уж газдове наредотали до сыта и поправили ремені, зазвідал вийт Белея, блідого як труп:

—Што то ест?

Белей, як ся зачали сміяти газдове, найперше не розуміл ніч, и перший сміх уважал за добрый знак.—Але тепер зрозуміл документні.

—Штож то то ест?—повторил вийт...

Напротив тугых, добри отхованых, грубых газдов, под високом фигуром святого Николая, стоял малый, мизерный и худый Белей и трясся на цілом тілі.

—Што то ма быти? третий раз повторил вийт грозно.

Белей хтіл штоси повісти, але му голос застряг в горлі, рывкнул лем, як німый.

—Што, цис скаменіл, ци што?!—рыкнул вийт.

—Гадай ту дораз што то ест?!

—Святой Николай—выщідил Белей.

—Яловый кльоц помалюваный, не святой Николай, сомаре еден!—гукнул вийт. Де пінязі—штом ти на фарбы дал? Што?—То ем ти на то дал—жебыс нима яловы тромы фарбувал, га?!

Белей зо страху корчылся пред вийтом...

—Змарнувал ес Гавранову ялицю доцяп!—одозвался вийтов брат, Фецко Мудрый.

—Тоту, што небощык на фигуру офірувал.—повіл Голый.—

—Пошто порывашся до работы, як ей не розумієш?!—кричал Мохнацкий.

—Басаркутя! Просил тя кто о то?—крикнул Дудана.

—Гей! Гей! Просили мы тя, говедо, гамане еден, голово сомарска?!—гучали хлопи.

Сидор Белей трясся зо страху, бо думал, же го будут бити. Тоты самы люде, што з охоты офірувати хотіли вивса, груль, ярцу, барана... Белей посмотріл на Телеха, бо тыж был в куті, посмотріл на него милосердно, жалостно, як кот, што го хлопці псам хотят шмарити, бо Телех не сміялся, як иншы. Але Телех сплюнул:—тфу! отвернулся и пішов дохыж.

—Но што буде?—озвался Фецко Мудрый.

—Штож бы было?—отповіл му брат, вийт.—Белей ялицю запластит, грошы за фарбы верне, врубается иншу ялицю в Гаврановом лісі, и дастся до міста святого зроби. То мусит быти, як амин.

—Мусит!—загучали хлопи!—Воля небощыка свята річ!

—Гей, Гей! Воля небощыка в дестаменті стоит!

Белей смотріл то на газдов, то на святого Николая и світ му ся в очах обертал наоколо. На конец, повідат:—Якже я вам ялицю заплачу? С чого?

Не змякли хлопскы сердца, але задумалися их мозгы.—

—Но правда,—повідат Голый.—С чогож запластит? коли дзяд!—Вера, подтвердил Семан Бабей.

А втовды вийт Николай Мудрый завывокувал гонорні:

—То пич! Отробит то вшытко у мене, ай за тоты грошы, што на фарбы взял. А тераз буд здрав, дзяду! Шкода часу!—

Втовды мала Зося высунулася з за угла, з бомбоном в гамбі, котрый на несчестя деси нашла...

Вийт виділ тоту,—и руком показал на дзецко.

—Смотрте-ле хлопи!—Белей бідак, бідак—а його діти бомбоны жрут.

—Га—отвернулся нагло ку Белейови, га!—Ци то не за тоты грошы на фарбы, га!—

Белей здеревяніл.—

—Смотрте як зблід!—кричал дале вийт.

Гадай—откаль ес взял на бомбоны дітискам?!

Белей ани слова не годен был повісти.

—Но, откаль?! от фарб? Сякіст една! Кельо ес вкрал?!

Нагло вийт, не знати з якої причыны, змінил голос, перестал кричати и повіл с повагом.

—Но, кельо ес взял, то твое. Лем мі уж до работы не ход отрабляти—жебыс мі ищы дашто веце не потягнул!...

Втовды Белей хватил вийта за ноги:

—Пане вийте, пане вийте, скомлил—на раны Христа! Ніч ем не взял, лем три грайцары! Най мі даруют, най ся не гнівають! Тит мои діти ищы нигда бомбонов в гамбі не мали, лем тильо, же у иншых діти виділи. Най мі пребачат, преця я нигда злодійом не был, ани не буду...

Пане вийте! преця мате діти и знате, як то ест?—Дзецко—то дзецко!... Кров быс му дал спод сердца... Пане вийте, я тоты три грайцары отроблю дубельтово...

Але гордый вийт отвернулся—а за ним и другы газдове, же то з вийтом тримали. И одышли.

А Белей зостал клячучы при яловом тромі.

Руки зложыл, як до молитвы, голову похылил ку земли.—Долго клячал!

Аж Ваньо звідуєся:—Няню, а што тоты хлопи тельо набесідували?

Белей ошаліл. Як был без калапа, без гунькы, зорвался—и летіл просто в ліс. Не уважал на потоки, на горбки, на камені, лем гнал.

Гонила го жалость и боль... же го зас будут поневірати, як дзяд—же зас буде го дусила біда, голод и холод.. А діти, діти, неодіты—завсе голодны—смутны, найбіднішы діти в селі...

Нагло Белей упал на землю не долетівшы до ліса—з згрызоты сердце му пукло—упал мертвый!... Поховали го на копч громады.

В Белейовой хыжы остали дві сироткы:

З гуральского переона
РУСЕН

Деревце

Засадил лемко деревце,
Почал подливати,
Жебы скорше му выросло,
Жебы овоч мати...

А сусіде завистливы,
Завистливы люде—
Повідали, же овочу
З деревця не буде...

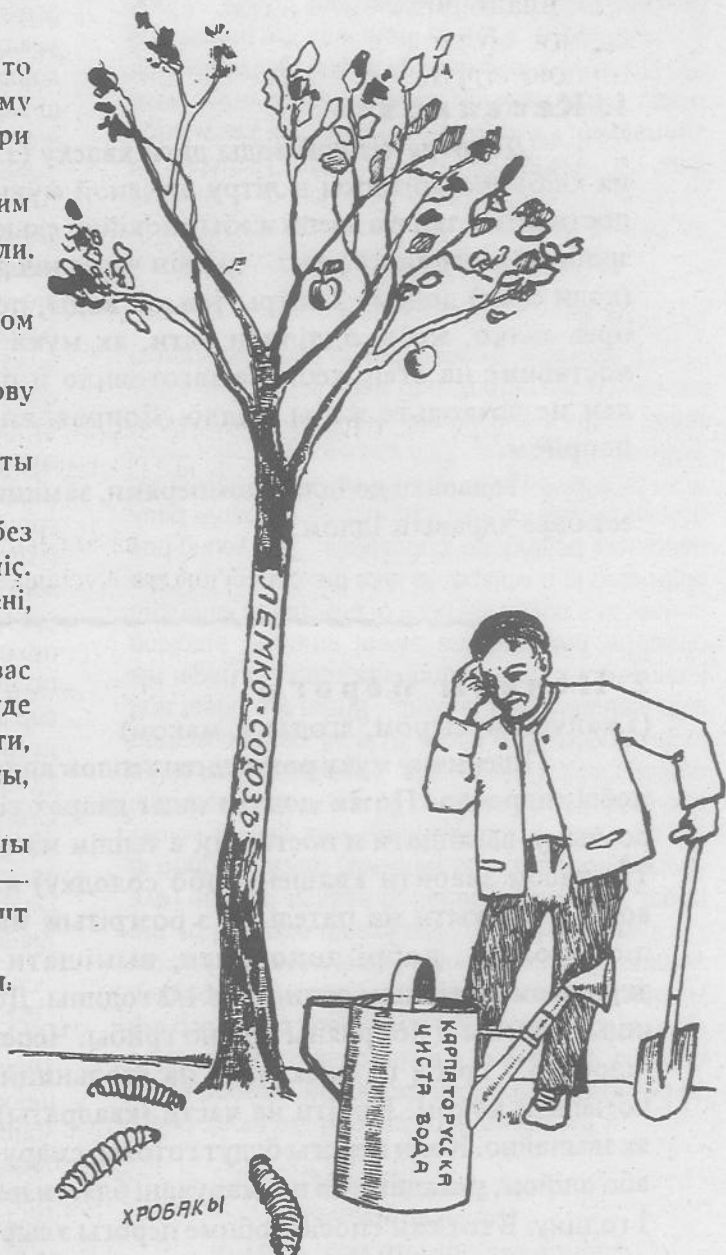
Бо то земля до ничого,
Постна, камениста
И деревце не даст овоч
Ани за літ триста!

А деревце собі росло
И квітя пустило,
Пришло літо, пришло “Спаса”,
Овоч зародило...

А злых людей тоту грызе!
Бо злы люде такы,
Як, видите, под деревцом
Шкодники хробакы...

И почали подгрызати
Наш Союз Народный...
Лем же лемко наш не дурак,
Але человек годный:

Шкодников он дораз познал,
Очистил коріня—
И наш Союз дае лемкам
Овоч и насіня...

ЯКИ СУТЬ ЛЕМКИ?

Якь межи другими народами, такь и лемками: Суть лемки добры и суть лемки злы. Суть велики и малы — суть мудры и... (не повю, бо ся бою, же ся тоты образять, бо суть барзь образливы). Дальше: Якь межи другими людьми, суть лемки вспанялы и простаковаты — щиры и скупы — и такь дальше... Само такь, якь други люде...

И такь, мудры лемки: По верхи го трудно познати, такого мудрого лемка. Ажь коли зайдете съ нимь въ бесѣду, то зачудуетесь, откаль въ того лемка набралось тельо розума. Вшитко розумѣе, вшитко Вамь обсудить такь, же лѣпше не може быти, такій простый, неученый, а ученого поучить, додасть розуму. Або, коли напише писмо, то оно кривульками написано, а полно тамь сенсу и розуму. Але такій лемко не пре напередь, лемь все позаду ся тримать. И тото велика бѣда, бо напередь пхатся якь разь тоть другий, образливый.

Вспанялого лемка познате доразь: Вспанялый ужь ходитъ вспаняло, «суть» у него вспанялый, смотритъ вспаняло и николи не повѣсть вамь «што» и не напише «што»

«бо «что», а такь деликатно вамь повѣсть и напише «що»... А часомь и схилить голову и: «що прошу?» Ту заразь познате, же мате до роботы съ вспанялымь, деликатнымь лемкомь, котрого ужь чепилася «укаринско-галицка культура». Онъ ужь знае, якь обыйтиса съ панями и панями. Головне слово у такого лемка то того «що», бо оно головне и въ галицко-украинской культурѣ. «Што» бесѣдуютъ лемь простаки, а коли изъ насъ лемковъ дакотрый хоче быти культурнѣйшимь, то треба все гварити: «що!» И писати «що!»

Друге таке слово: Простый лемко вамь помѣсть «чомь»... Вспанялый, культурный лемко николи «чомь» не повѣсть, а зложитъ, якь ся належитъ: «чому?» и вдарить на «у». А ужь доразь познате простака, коли не рахуеся ничь съ культу-

ромь, лемь повѣсть: «гевъ»... Вспанялый, культурный лемко зложитъ бузко, якь ся належитъ и повѣсть: «тутки», «глянь», «ходи сюди» и т. д. Вспанялый лемко не любитъ того слова «лемь», бо то слово не культурне, и повѣсть го, коли ся му вырве, а потомь языкъ вкуситъ, а старатся повѣсти: «лишь»... Бо то культурнѣйше слово. «Культурный» лемко нерадь, же онъ лемко, а коли му повѣсте лемко, то ся образить. Такій вспанялый лемко ганьбится лемковской гуньки и ужь емь пару писемь досталь: «Не рисуйте тыхъ гуньокъ, бо то не «файно» показовати такь нашу культуру, а и теперь «вже» не носятъ у насъ такихъ гуньокъ...» Съ такима «вспанялыма лемками мамь велику бѣду, бо то я лемко простый и ниякь не можю имь выгодити.

Присылать еденъ лемко «вершь» на ляховъ. Вершь такь планний, што ся мѣ человека жаль зробило, «вершь» шма-

рилъ до коша, а человеку, жебы го потѣшити, пишу письмо: «Вашъ вершь добрый, аде помѣстити го не можеме, бо барзь противъ «ляховъ», то бы могли «Лемка» на Лемковщину застановити». Гей, якь ся лемко закукурѣчилъ! — «Ты вы съ ляхами тримате? Правду «Свѣтъ» писавъ, та вы такы дикы дурничовъ помѣщате, що ся лоде смѣють, що ганьба, бо тамь показуеме яка у насъ «колтура». Та други народы своихъ поетов потпоруют награждают чтобы имь охоты донести до дальшой роботы, а вы шутки собѣ робите змене видно, вы лемь хочете приподобатися полщи...» и т. д.

И видите, я, простака, въ клопотѣ съ «колтурныма», котрымь належится честь, слава и гонорь и «колтурна» газета, а не простый «Лемко».

Лемь тото чудно, же тоты «колтуры» не зыйдутся разомь, не зложатся и не выпускають «колтурну» газету? Або чомь тотъ «поеть» не збере своихъ вершовъ и не выпуститъ самъ книжку съ ними? Лемь бы хотѣли, жебы простый Ваньо Гунянка и культурну газету выдавалъ и «колтурны верши»...

Чудаки тоты «колтурны лемки», хоць «колтурны»...

Ваньо Гунянка.

Лемківска кухня

під шефуваньом п. Стефана Хорощака

1. Кеселиця

До літра теплої води дати кваску (з кіста приготовленого на хліб) або дріжджы и літру вівсяної муки. Добрі розмішати и поставити в теплім місци жебы спокійно скысло. Найліпше розчын зробити вечером на рано – так він через ніч добрі скысне. До него (коли скыс) додаме 2-літры теплої води, розмішае и прецидїме през ситко, жебы одділити ости, як мука была вівсяна. Тепер поставиме на оген жебы ся заготовило и най недовго покыпит, лем не дозвольте жебы зрідло. Доправляе до смаку сольом и попрїом.

Подавати до їдла з комперями, замішком, хлібом. Кеселиця ест барз здоровым їдлом.

2. Печены пероги

(з капустом, сыром, ягодами, маком)

Пшеничну муку розчынити теплом водом и додати дріжджы жебы підросло. Потім додати ницы двараз тілко муки, кілко ест розчыну, вымішати и поставити в теплім місци жебы зас выросло. Тимчасом зварити квашену (або солодку) капусту, одтиснути з воды и вложыти на пательню з розгрітым маслом, цибульом (на піст – олій), добрі попоприти, вымішати и так тримати під вкрышком на вільным огни через 1/2 години. До того можна додати ницы зварены и покраяны дрібно грибы. Через тот час кісто добрі підросло. Треба го розкачати на стольниці на грубіст палця и посыпати муком. Кроїти на части (квадраты) и робити пероги – як звичайно. Коли пероги будут готовы, смарусе их з верха маслом або олійом, укладаме на посмарувані блясі и печеме в пецу хлібовім 1 годину. В тот сам спосіб робиме пероги з сыром, ягодами, маком.

Смачного!

СЛОВА ГІР

Іван Головачак

Як бесїду нашу
Даде сте стрїтили,
Знайте, добры люде,—
Горы ей вродили.
Кажде наше слово
Право ма дзвонити,
Оно ест вроджене
Лемків веселити.
Оно в свїті людству
Доказати мусит —
Свѣту справедливїст
Нихто не задусит.
Она буде жыти,
Землю овесняти.
Каждый верх — то отец,
А долинка — матір...
Нихто нам зо серця
Слова не вышмарит:
В них ест оген духа
Такый, што аж парит.
Слова землі нашой —
Нам дороги звуку.

Они нам сьпївали,
Брали нас на руки.
Зо словами тыма
Ся кохали пары...
Шептав Гриц до Теклі,
Васко — до Варвары.
Розумїли в стайнях
Навет їх коровы —
Тїлько ест в тых словах
Ласкы та любви.
Сут у бесїдонці
Слова специфічны.
Они, як документ,
Нам голосят вїчно,
Же зме ся родили,
Выростали в горах,
Же зме автохтоны,
Як сосецкы в борах
Нихто нам нароком
Словец не сотворив.
Они — древні звуку
Нашых сивых горів.

ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД

"КАРПАТСКОЙ РУСИ"
ЩЕДРО!

ОПЛАТИТ ГАЗЕТУ ДЛЯ ЛЕМКІВ
В КРАЮ!